

Varför sa ingen ifrån?

I förra veckan avslutades i Luleå tingsrättens behandling av Kalkugnsolyckan. I tio dagar har åklagare, målsägarbiträden, försvarare och många vittnen försökt klargöra vad som hände innan olyckskvällen den 1 november 2011. Vi vet vad effekten blev. Johan brännskadades så svårt att han avled. Gustaf blev svårt bränd. Denna vår kommer vi fortsätta att åka runt i Sverige med Gustaf, visa vår dokumentär "Gustaf & Pernilla" och med programmet skapa ett engagemang för att hindra nya olyckor. Vi vet att programmet påverkar. Vi vet att olyckorna minskar på arbetsplatser där vi varit.

I tingsrätten skyllde i stort sett alla på varandra. Den åtalade platschefen kände sig sidsteppad av sin ledning. Nordkalk menade att den valda arbetsmetoden var beprövad och att man inte gjort något fel. Arbetsledare på de inblandade entreprenörsföretagen menade att det var Nordkalks konsult som drev på arbetet så att det utfördes under tidspress. Konsulten själv menade att han inte alls var inblandad i själva arbetet med att ta bort sintertillväxten, utan bara hade ansvar för keramiken och murning. Men av flera vittnesmål blev det nog ganska uppenbart för de tre nämndemännen och domaren att han av de flesta uppfattades som av Nordkalk utsedd arbetsledare. Ett av vittnena uttryckte det som: "Han hade skickat upp städerskan och sprutat vatten om hon hade kommit förbi!"

I mer än 25 år har jag, i stort sett varje vecka, pratat under rubriken "Ansvaret för arbetsmiljön". För chefer, skyddsombud och blivande skyddsingenjörer. Oftast på svenska men ibland på engelska för utländska chefer. Jag har försökt förklara de svenska arbetsmiljöreglerna på ett så enkelt sätt som möjligt. Efter kurserna har det många gånger kommit fram deltagare till mig och sagt "det var ju riktigt intressant det här". Ibland har jag till och med fått höra att "du kan ju förklara en väldigt knepig och tråkig sak så att det blir roligt".

I Sverige är vi normalt ganska duktiga på att följa regler. Vi betalar skatt, kör bil enligt trafikregler och betar oss ganska laglydigt. Men inte på arbetsplatserna! I tingsrätten var det otaliga som sa att vatten och kalk inte hör ihop. Men man ifrågasatte inte detta högt. Man stoppade inte jobbet. Man krävde inte riskbedömningar. Man accepterade bara vad den auktoritära konsulten sa och gjorde. Man lät två unga oerfarna killar utföra ett livsfarligt arbete utan att ingripa.

På Nordkalks arbetsplats brukade man göra riskbedömningar. Men inte denna gång. Det saknades regler för arbetet. Skyddsutrustningen var inte anpassad till jobbet. Arbetsmetoden var inte på något sätt vare sig etablerad eller känd.

Den första november 2011 och dagarna innan dess havererade arbetsmiljöarbetet på kalkugnen.

Tänk om:

- Cheferna på arbetsplatsen följt det som står i Arbetsmiljölagens (AML) tredje kapitel, §2: "Arbetsgivaren skall vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall".
- Någon av de som arbetade på arbetsplatsen hade känt till det som står i AMLs tredje kapitel, §4: "Arbetstagaren är fri från ersättningsskyldighet för skada som kan uppstå till följd av att han underlåter att utföra arbetet i avvaktan på besked om hur det skall fortsättas!"
- Det funnits ett skyddsombud som stoppat jobbet med hänvisning till AML kap 6, §7.

Tänk om man hade "haft" arbetsmiljöreglerna lika självklara om trafikregler. Då hade kanske någon sagt ifrån!

*Arbetsmiljöhälsningar!
Janke Wikholm*